ALEXANDRU GAFTON

# DISCURSUL TRADUCĂTORILOR ÎN PRINCIPALELE VERSIUNI ROMÂNEŞTI CONTEMPORANE ALE *BIBLIEI*[1]

## 1. Structura, conţinutul şi discursul *Introducerilor* la cărţile biblice

Ambele versiuni discutate prezintă opţiuni privind elementele de construcţie ale *Introducerilor,* care reflectă concepţia asupra prezentării textului biblic, aşa cum s-a închegat ea de-a lungul tradiţiei exegetice europene şi cum apare aceasta în marile traduceri din limbile moderne. Se prezintă sau se discută felurite elemente semnificative legate de cartea biblică, din punctul de vedere al autorului, al textului, al tradiţiei, apoi elemente de conţinut şi aspecte teologice ale acestuia. Tiparul nu este rigid şi neschimbat pentru toate cărţile biblice, el fiind variabil în funcţie de particularităţile cărţii şi de cerinţele prezentării. Ponderile pe care componentele introducerilor le au pot fi diferite: unele introduceri pot fi dotate cu precizări care lipsesc altora, iar unele cărţi pot să nu aibă o introducere proprie. Elementele evidenţiate de către traducători beneficiază de un tratament relativ unitar şi egal, ceea ce, la nivel de ansamblu, conferă coerenţă *Introducerilor*. Sub anumite aspecte, B 2001 poate fi socotită mai unitară decît B 2013, întrucît urmează în mod mai consecvent o schemă restrînsă. Cum se va vedea mai jos, faptul acesta se datorează rolurilor oarecum diferite cu care această componentă a traducerii se încarcă: B 2001 urmăreşte doar cîteva elemente, în scopul exercitării unui proces persuasiv, în vreme ce B 2013 prezintă diferitele elemente mai degrabă cu scop informativ.

*Introducerile* se pot referi la grupuri de cărţi, dar pot apărea, apoi, pentru fiecare carte a grupului respectiv (*Pentateuhul, Cărţile lui Samuel, Paralipomenon*, Cărţile necanonice, *Epistolele* catolice, în B 2001; *Epistolele* paulinice, în B 2013, de pildă), sau nu (*Cărţile lui Samuel*, în B 2013). Uneori, informaţiile oferite de mitropolit sînt minimale – dar utile prin elementele selectate, în relaţie cu finalităţile introducerii –, opţiune care pare dată de prevalarea altor considerente decît a celor care au în vedere interesul pe care l-ar stîrni respectiva carte biblică ori a celor care socotesc măsura în care acestea sînt capabile să genereze şi să solicite o atenţie şi un interes aparte.

**1.1. Structura *Introducerilor*** se referă la modalitatea în care se constituie forma prezentărilor, pentru a oferi cititorului, în cel mai potrivit şi mai eficient mod,

[1] Cercetarea noastră are în vedere următoarele versiuni româneşti ale Bibliei:

B 2001 = *Biblia sau Sfânta Scriptură.* Ediţie Jubiliară a Sfântului Sinod [...], Bucureşti, Editura Institutului Biblic şi de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2001. [Pe versoul foii de titlu:] Versiune diortosită după Septuaginta, redactată şi adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul şi Mitropolitul Clujului, sprijinit pe numeroase alte osteneli, 2001.]

B 2013 = *Biblia.* Traducere, introduceri şi note: pr. Alois Bulai, pr. Eduard Pătraşcu, [Editura Sapientia,] Iaşi, 2013 (Institutul Teologic Romano-Catolic din Iaşi).

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

informaţii asupra aspectelor de ordin filologic, lingvistic, narativ, epic şi teologic care se degajă din text şi care au fost avute în vedere. Desigur, feluritele elemente apar şi se dezvoltă în funcţie de poziţia cărţii la nivelul subansamblului din care face parte, de valorile anumitor elemente de conţinut şi teologice în cadrul întregului ansamblu, de alte particularităţi – prin autor, destinatar, natură, funcţiuni, conţinut etc. –, unele cărţi solicitînd ieşirea din tiparul general al *Introducerilor*. În cazul *Epistolelor*, de pildă, apar şi informaţii despre destinatarul textelor, despre situaţia şi mediul acestuia etc.

Tiparul este mult mai bogat în cazul B 2013, care prezintă numeroase informaţii, dintr-o varietate de perspective. În B 2001, informaţia propriu-zisă este săracă în comparaţie cu cantitatea şi calitatea acesteia din B 2013, chiar dacă uneori apare şi aici informaţia filologico-lingvistică sau cultural-istorică, succint înşirată. Lipsa ori puţinătatea unor componente ale *Introducerii* din B 2001 este compensată de abundenţa de conţinut a celei în care se relatează conţinutul propriu-zis al cărţii şi a celei teologico-exegetice. Ambele versiuni însă prezintă consecvenţă sub aspectul fidelităţii faţă de tiparele asumate.

Aproape de fiecare dată, B 2013 îşi începe *Introducerile* cu prezentarea unor date legate de titlu, autor şi carte, de semnificaţia numelor, continuă uneori cu informaţii asupra contextului redactării, a contextului general (istoric, politic, geografic, economic, demografic, ideologic) în care se petrec evenimentele prezentate sau la care se face acolo referire, aşa cum reies din text sau pe baza cunoaşterii istorice. Informaţiile privitoare la carte pot cuprinde elemente de datare (operată pe baze lingvistice, filologico-istorice şi culturale), comparaţii între diferitele categorii de manuscrise şi de surse, structura şi istoricul acestora şi al surselor, eventuale evoluţii ale textului, relaţiile cu alte texte, precizări şi explicaţii privind conţinutul, densitatea şi importanţa acestuia, elemente de istorie a ideilor conţinute, date despre tradiţia exegetică (cum se poziţionează, ce calităţi şi valori are etc.), diferite informaţii de ordin literar, filologic, istoric, filozofic, asupra textului şi asupra conţinutului acestuia (cu inserturi culturale şi erudite pe înţelesul cititorilor vizaţi). De asemenea, mai apar precizări cu privire la poziţia cărţii în cadrul *Bibliei* şi la situaţia ei din punctul de vedere al canonicităţii.

Alături de observaţiile asupra particularităţilor structurale şi genetice ale textului şi de informaţiile furnizate de exegeză, B 2013 prezintă şi informaţii extrase din nivelul lingvistic al textului. În general, informaţiile lingvistice, stilistice, tematice, istorice din text se extrag şi se folosesc la maximum. Precum conţinutul, limba textului furnizează felurite informaţii, de largă circulaţie printre traducători şi exegeţi, mai degrabă neştiute de cititorul de rînd. Autorii B 2013 înţeleg să pună, cu generozitate, la dispoziţia cititorului unele dintre aceste informaţii, într-o prezentare limpede şi în urma unei selecţii judicios operate.

O altă componentă a *Introducerii* se referă la prezentarea conţinutului cărţii. Ponderea acesteia este foarte mare în B 2001, unde relatările sînt foarte ample, rezumatul fiind adesea o repovestire atît de detaliată încît, dacă uneori poate incita

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

la lectură, alteori oferă cititorului date atît de complete încît îl poate face să creadă că a acumulat destule informaţii despre conţinut şi că îl stăpîneşte. În B 2013, conţinutul este descris succint, adesea fragmentele rezumate fiind însoţite de trimiteri la capitolul (capitolele) şi versetele sintetizate.

Componenta teologică redă, pe baza conţinutului, ideile de forţă ale cărţii. Uneori, conţinutul este prezentat aici sub forma unui rezumat însoţit de felurite precizări, cu explicarea elementelor sale, din perspectivă teologică, profetică, sapienţială, soteriologică, eshatologică. Adesea, în B 2001 acesta este un prilej de a construi o mică predică întru orientarea şi edificarea cititorului.

În B 2013, sumarul cărţii este ultima componentă a *Introducerii*. Aici se înşiră şi se enunţă succint elementele de conţinut ale cărţii, dar conform structurii acesteia, evidenţiindu-se osatura textului, într-un mod care înlesneşte lectura corectă şi buna înţelegere a conţinutului.

**1.2. Conţinutul textului** se referă la elementele concrete, de natură epică şi dramatică, pe care autorii celor două versiuni au înţeles şi au ales să le prezinte cititorului, socotindu-le necesare pentru a oferi acestuia o imagine preliminară asupra întîmplărilor şi a personajelor respectivei cărţi.

În esenţă, informaţiile se grupează în jurul celor trei nuclee structurale deja menţionate. Cea mai variată clasă conţine informaţii de ordin lingvistico-filologic, iar cele mai aprofundate clase de informaţii transmit cunoştinţe asupra conţinutului povestirii şi explicaţii asupra valenţelor ori a finalităţilor teologice ale povestirii. În B 2001, cele trei categorii de informaţii au ponderi diferite, nu doar datorită particularităţilor cerute de natura, conţinutul şi specificul cărţilor, dar şi datorită modalităţilor în care autorul traducerii socoteşte să pună la lucru acest prilej de contact preliminar dintre cititor şi text. Cu o remarcabilă obiectivitate editorială şi ştiinţifică, B 2013 se caracterizează prin ponderea echilibrată a informaţiilor, calitatea şi bogăţia lor fiind strict adecvate categoriei din care ele fac parte (filologică, lingvistică, istorică, culturală, teologică etc.).

Astfel, prezentările din B 2013 referitoare la carte şi la autor respectă cadrul pe care şi l-ar fixa un traducător şi filolog laic. Atunci cînd este cunoscut (precum în cazul evangheliştilor sau al apostolilor care au scris *Epistole*, de pildă), autorul este prezentat sub toate aspectele demonstrabile ştiinţific şi care decurg din limba textului, din stil, din informaţiile istorice, din conjecturile care se pot face în cel mai rezonabil mod. De asemenea, în cadrul setului de informaţii filologico-lingvistice, se fac observaţii asupra imperfecţiunilor manuscriselor şi a posibilelor cauze ale acestor imperfecţiuni, precum la p. 495:

> „Textul ebraic nu este întotdeauna bine păstrat, însă nu din vina editorilor sau a copiştilor anteriori, pentru că textul ebraic uneori era corupt încă din vechime de traducătorii greci şi latini. Alteori, textul ebraic nu s-a păstrat foarte bine din cauza ultimilor copişti ai codicelor ebraice: din confruntarea cu vechile traduceri greceşti şi latine se pot observa erorile lor. [...]Traducerea LXX este făcută după un text ebraic vechi – scris probabil cu caractere feniciene – identic cu textul actual".

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

Sau:

„În ciuda numeroaselor dificultăţi, TM rămâne cel mai credibil. Versiunea LXX se demonstrează destul de mediocră din cauza unor omisiuni şi interpretări de neînţeles. Uneori oferă totuşi unele iluminări, în special cu sprijinul traducerii siriace şi a Vulgatei, mult mai apropiate de textul ebraic" (p. 1473);

„LXX este deseori o parafrază care conţine erori şi inexactităţi. Ba mai mult, unele versete din TM lipsesc din LXX, ele fiind reconstruite după traducerea lui Teodotion. Voind să facă cartea inteligibilă pentru cititorii greci culţi, traducătorii suprimă o parte importantă din textul ebraic" (p. 1817).

Atunci cînd este cazul, B 2013 prezintă cititorului adevărurile lingvistice şi filologice, fără temerea că evidenţa şi adevărul ar putea dăuna cuiva:

„În ebraică, titlul este indicat, la fel ca în cazul celorlalte cărţi ale *Pentateuhului*, prin cuvântul iniţial; în cazul de faţă, titlul este: «wayyiqrā᷑» (= «el chemat»). Totuşi, în terminologia post-biblică, «tôraṯ kōhănîm» (= «legea preoţilor»). Numele de «Levitic» îşi are originea în LXX şi în Vg datorită materialului «levitic» (în sensul general de «sacerdotal») pe care îl conţine" (p. 211);

„Denumirea de «Deuteronom» vine de la traducerea imperfectă a unui pasaj (17, 18), unde îi este prescris regelui să transcrie pentru uzul personal «o copie din această lege». Traducătorul grec a redat aceasta prin *deuteronomion* («a doua lege»)" (p. 331).

Oricît ar fi de prestigios textul, el este prezentat din perspectiva filologului, adică în dimensiunile sale textologice, sub aspectul particularităţilor sale sau în relaţie cu contextul constituit de autor:

„În general, textul [Leviticului – nota n.] are caracter liturgico-normativ, dar este încadrat într-o structură narativă în care domină figura lui Moise în calitate de mediator al cuvântului lui Dumnezeu [...]. Expresia: «Domnul i-a zis lui Moise: ‹Spune-le fiilor lui Israel›» este unul dintre elementele care ţin împreună culegeri de texte cu caracter diferit" (p. 211);

„Este o carte scrisă de un evreu care a trăit la Alexandria, bun cunoscător al *Bibliei* şi fidel faţă de tradiţia lui Israel şi, în acelaşi timp, deschis spre lumea greacă în care a trăit. Este o punte ideală între *Biblia* ebraică şi cea creştină şi un punct de contact între lumea biblică şi lumea vastă a elenismului, cu care autorul necunoscut al cărţii este într-un dialog constant" (p. 2215) (despre *Cartea Înţelepciunii*);

„*Noul Testament* este culegerea oficială a scrierilor care stau la baza credinţei creştine. Sunt 27 de cărţi considerate «sacre şi canonice», adică inspirate de Dumnezeu şi normative pentru credinţa şi comportamentul creştinilor, încă din sec. al II-lea d.C." (p. 2407).

Fără a fi mai puţin teologi, în general, autorii B 2013 privesc la text din perspectiva traducătorului filolog şi lingvist, cîntărindu-l după criterii de ordin ştiinţific:

„*Psaltirea* canonică conţine un număr de 150 de psalmi. Culegerea actuală este rezultatul unei îndelungi activităţi literare şi al mai multor sistematizări succesive de culegeri mai mici. Există diferenţe de numerotare între textul masoretic ebraic şi textul

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

grec al LXX, din cauza faptului că, uneori, un psalm este împărţit în două sau doi psalmi sunt încorporaţi în unul singur" (p. 1909).

Şi:

„*Psaltirea* actuală s-a format de-a lungul a mai bine de şapte sute de ani într-un ambient religios privat şi public, în sfera cultului" (p. 1909).

În mod cu totul diferit, B 2001 face o prezentare amplă a acestei cărţi (poate cea mai întinsă prezentare din întreaga versiune), în care, după ce prezintă pe larg situaţia numerotării psalmilor, cauzele şi consecinţele diferenţelor de numerotare (p. 615b), vorbind despre autorul sau autorii psalmilor, arată că vechea şcoală rabinică şi unii dintre exegeţii creştini considerau că autorul psalmilor este unul singur: David. Alături de această opinie este menţionată şi cea care susţine că, totuşi, ar putea fi vorba despre mai mulţi autori, după cum o arată chiar titlurile unora dintre psalmi. Poziţia mitropolitului în această chestiune este anticipată astfel: „Cassiodor, unul dintre cei mai harnici comentatori, crede că e vorba numai de un procedeu literar al lui David". Chiar dacă, apoi, menţionează posibilitatea ca unii psalmi să provină din perioada postexilică, mitropolitul conchide, în cel mai semnificativ mod pentru măsura în care, în general, acceptă ca textul biblic să fie supus judecăţilor de tip ştiinţific şi raţional:

„Controversele de acest fel sînt neesenţiale. Important este faptul că psalmii, în întregul lor, sunt străbătuţi de o tonalitate poetică una şi aceeaşi de la un capăt la altul: duhul davidic" (p. 616a).

B 2013 face adesea apel la perspectiva lingvistică. Pe lîngă situaţiile în care, din nivelul lingvistic al textului, traducătorul extrage numeroase tipuri de premise şi de concluzii, apar şi cele în care se comunică cititorului astfel de particularităţi în sine:

„Limba pune multe probleme, întrucât prezintă particularităţi ortografice, sintactice şi lexicale ce fac din el un text unic în *Vechiul Testament*. Se remarcă influenţe din culturile aramaică, feniciană, nabatee, canaaneană şi, probabil, greacă. Stilul este mai mult vorbit decât literar, exprimarea este liberă şi directă. La fel, liber şi direct este modul de a se raporta la înţelepciunea tradiţională şi la realitate" (p. 2263),

unde este vorba despre Qohelet (Ecleziastul).

Mai mult, B 2013 conţine lămuriri asupra structurii canoanelor, a unora dintre cauzele structurărilor diferite ale textului şi a consecinţelor acestora la nivelul diferitelor religii şi confesiuni, urmate de explicaţii asupra conţinuturilor anumitor concepte şi a realităţilor corespondente, cum este în cazul introducerii la cărţile profetice (p. 1135–1139).

După cum am arătat (*supra*, **1.1.**), povestirea firului epic, a nucleului narativ, şi caracterizarea personajelor beneficiază de ponderi diferite în cele două traduceri. Concentrîndu-se cu meticulozitate şi atenţie asupra acestui aspect, B 2001 oferă – adesea, şi în funcţie de ceea ce relatează, descrie sau prezintă cartea – o imagine clară a întîmplărilor povestite în text, o descriere exactă a personajelor (uneori ridi-

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

cîndu-se deasupra întregului text şi privind globalizator la autori ca la nişte personaje:

> „Dintre toţi profeţii Vechiului Testament, Ieremia a avut, fără îndoială, rolul cel mai ingrat: acela de a duce o politică defetistă în mijlocul unui popor ameninţat, care aştepta mai degrabă încurajare şi îndemn la rezistenţă. Dintr-o anume perspectivă, Ieremia e un personaj tragic" (p. 966a)

şi a relaţiilor dintre acestea, într-un rezumat mai degrabă exhautiv al conţinutului cărţii, lucru care nu se petrece în B 2013. Aceste prezentări sînt însoţite de unele interpretări lămuritoare, făcute de către traducător.

Adesea, mai ales în B 2001, rezumatul conţine detalii dintre cele mai fine (precum în *Introducerea* la *Regi*, unde se prezintă cartea, se relatează conţinutul, urmează perspectiva teologică şi cazania sau învăţăturile pentru receptorul modern). Astfel de relatări pot fi detaliate, dar pot constitui şi nişte rezumate ce conţin multe dintre detaliile importante. La acestea se pot adăuga interpretările oferite de către traducător, care, de cele mai multe ori, completează povestea. Astfel, cititorul complet neavizat, parcurgînd *Introducerea*, poate căpăta o imagine destul de bună şi de corectă a conţinutului cărţii, atît sub aspect epic, cît şi sub aspect moralizator. Desigur, această componentă se combină uneori destul de lesne cu cea teologică, sau este folosită de aceasta din urmă, interpretările autorilor orientînd cititorul. Alteori, mai ales în B 2013, ele doar procură cititorului un necesar de cunoştinţe, aflate în mod natural la îndemîna traducătorului.

Prezentările din B 2013 pun la lucru perspectivele, căile şi instrumentele pe care traducătorul le socoteşte a fi cele mai potrivite şi mai utile pentru a obţine înţelegerea cititorului, însă, aproape întotdeauna, acestea se desfăşoară în cele mai echilibrate modalităţi. Prezentările *Introducerilor* îl indică pe finul lector şi analist al textului, care îl învaţă pe cititor a citi pe mai multe nivele, căutînd dincolo de firul epic şi de frumuseţea în sine a povestirii, punînd la lucru asemenea dimensiuni ale scrierii, pentru a obţine o cît mai bună înţelegere a întregului complex generat de către text:

> „Lucrarea redă ciocnirea dintre aceste două culturi: cea iudaică şi cea elenistă. În cursul relatării, se vede bine spre cine este îndreptată simpatia autorului. El însă se demonstrează mereu senin şi obiectiv, limitând la *maximum* reflecţiile sale personale. Atât cât poate, lasă faptele înseşi să vorbească, în cruda lor succesiune. Doar în alegerea detaliilor şi în dispoziţia lor înţeleaptă se relevează abilitatea istoricului care reuşeşte aproape întotdeauna să imprime lucrării sale un ton de dramatism crescând" (p. 1021).

Uneori, în interpretarea conţinutului, traducătorul face apel la literatura exegetică, prin menţionarea diferitelor poziţii, adică prin aducerea acestora în faţa cititorului sau/şi prin oferirea opiniei traducătorului:

> „Nu există nicio carte din *Vechiul Testament* care să fi fost interpretată atât de diferit cum este *Cântarea Cântărilor*. Interpretarea cea mai recentă caută semnificaţia cărţii în cultul lui Iştar şi al lui Tammuz şi în riturile căsătoriei divine [...]. Interpretarea alegori-

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

că este mult mai veche. A devenit obişnuită printre evrei începând din sec. al II-lea d.C.: iubirea lui Dumnezeu pentru Israel şi cea a poporului pentru Dumnezeul său sunt prezentate ca raporturile dintre doi miri; aceasta ar fi şi tema căsătoriei pe care profeţii au dezvoltat-o începând de la *Osea*. Autorii creştini au urmat aceeaşi cale a exegezei ebraice, însă alegoria pentru ei se referă la legătura lui Cristos cu Biserica sau la unirea mistică a sufletului cu Dumnezeu. Mulţi comentatori moderni au rămas fideli acestei interpretări alegorice, cu unele diferenţe de formă. Dar justificările exegetice care sunt aduse în favoarea sensului alegoric par artificiale şi forţate. Un număr din ce în ce mai mare de exegeţi se întoarce la interpretarea literală" (p. 2195–2196).

Într-un fel, acelaşi lucru este spus şi în B 2001, dar în cu totul alt mod, cu alte rezultate şi efecte:

„Chiar şi astfel, pentru cititorii care nu au acceptat dimensiunea alegorică sau mistică a acestei opere, sau pentru cei care nu au acces la straturile ei sacrale, Cântarea Cântărilor rămâne un imn al iubirii desăvârşite dintre bărbat şi femeie, al cărei corolar este împlinirea, nunta" (p. 871b).

Pentru autorul B 2001, locul acesta este şi un prilej de corelaţii şi asocieri (care-i indică, succesiv, pe Origen, Renan, Paul Claudel, Grigorie din Nyssa, Vasile Voiculescu, Ioan Alexandru), tot aici remarcîndu-se lesne viziunea integratoare a mitropolitului, care observă corelaţiile textului biblic cu literaturile lumii – mai atent la cea română –, după cum alteori observă influenţa textului biblic asupra mentalităţii diferitelor culturi care, în încercarea dobîndirii unui filon de conţinut, s-au modelat în forme asemănătoare.

Se poate spune că în B 2013 interpretările sînt din stirpea celor prin care filologii analizează toate nivelele formale şi de conţinut ale textului şi încearcă să extragă cît mai mult din ceea ce acesta poate semnifica, înţelegînd totul în contextul în care opera a fost creată şi în cel la care se referă opera. Astfel, observaţiile la *Cartea Iuditei* îl atenţionează pe cititor şi-i furnizează chei hermeneutice:

„Studiul atent al tuturor elementelor întâlnite în această carte ilustrează problema istoriei Israelului şi a Orientului Mijlociu. Geografia, arheologia, stilul antologic, scopul cărţii, metoda compunerii sugerează o istorie fictivă compusă pe baza elementelor reale aparţinând epocilor diferite, cu scopul de a oferi o lecţie edificatoare. [...] Numele «Nabucodonosor» şi «Holofern», duşmani aroganţi ai Israelului, nu sunt personaje istorice: ei simbolizează puterea păgână antidivină şi antiisraelită. Iudita personifică poporul credincios Domnului, care, lipsit de putere militară, dar bogat în credinţă, înfrânge opresorul păgân prin rugăciune şi penitenţă. În această lumină, se înţelege de ce autorul sacru nu este preocupat de precizie în descrierea locurilor, a persoanelor şi a evenimentelor, ci se foloseşte din abundenţă de propria fantezie. El vrea să reprezinte drama luptei şi a victoriei lui Dumnezeu, situată într-o epocă neprecizată, cu nume şi adrese simulate, cu numere simbolice, cu imagini singulare şi descrieri neverosimile, dând lucrării un caracter escatologic" (p. 953).

Datorită accentelor, hermeneza poate fi ajutată de lingvistică, de antropologia culturală şi istorică:

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

„Misiunea încredinţată de Domnul lui Ieremia nu este chemarea generică la observarea iahvismului, ci este exprimată printr-o serie de şase verbe (*Ier* 1, 10), patru negative («a dezrădăcina», «a demola», «a dărâma» şi «a distruge») şi două pozitive («a zidi» şi «a planta»). Aceste verbe, care pot fi definite ca «ministeriale», îşi dobândesc valoarea definitivă în dependenţa de voinţa divină exprimată prin formula «azi te stabilesc» (*Ier* 1, 10a)" (p. 1301);

„Nu trebuie să se creadă că evreul ajunge la această concluzie pe calea speculativă. Mai mult decât prin raţiune, el caută soluţia problemelor sale în istorie, în acea istorie prin care Domnul vorbeşte şi în care se face cunoscut. Evreul caută răspuns la îndoielile faptelor sale, nu atât de la facultăţile umane, cât mai ales de la Dumnezeu însuşi, prin meditarea faptelor în care el se revelează" (p. 927);

„[...] în tot Orientul antic ateismul teoretic este, practic, necunoscut, dar existau chiar şi în Israel unele manifestări ale ateismului teoretic" (p. 1910).

Totodată, textul prezintă elemente de mare complexitate, ce necesită rafinări structurale şi tematice, însoţite de explicaţii şi soluţii de interpretare, lucru pe deplin reuşit în *Introducerea* la *Cartea lui Ieremia* (p. 1301–1303).

În mod vizibil uneori, mai greu perceptibil alteori, de fiecare dată în mod direct, componenta care se ocupă cu explicarea conţinutului teologic al cărţii decurge din precedenta. Scrisă cu talent sau cu har, accentuată sau obiectivată, această componentă prezintă un tratament diferenţiat în cele două texte. În B 2013, poate fi bine scrisă (Qohelet, Esdra–Nehemia, Esther, Iudita, Isaia, Ieremia, unii profeţi mici, Zaharia, Iob), explicînd şi interpretînd scrierea, dar fără a se face vreun fel de exegeză, cu preocupare doar pentru descifrarea mesajului şi pentru decodarea sensurilor textului. În B 2001 scrisul este frumos şi măiestrit, însă aici discursul nu mai este informal, ci persuasiv şi orientat ideologic.

**1.3. Particularităţile discursului** diferenţiază cele două rînduri de *Introduceri* ale versiunilor B 2001 şi B 2013. Caracteristica distinctivă şi pronunţată a B 2013 o constituie poziţia echilibrată în interpretarea textului, ţinuta cumpănită a discursului şi obiectivitatea concluziilor. Echilibrul şi obiectivitatea se referă la faptul că, deşi ecleziast, traducătorul nu ignoră faptele de natură ştiinţifică, dimpotrivă, pune accent pe cunoaşterea şi utilizarea unui întreg complex de date, informaţii, instrumente şi metode de cercetare de ordin filologic, lingvistic, istoric, cultural, de arheologie biblică etc. În demersul său el nu se sprijină pe elemente care l-ar determina să aducă în faţă concluzii construite pe baze patristice, exegetice, sau dogmatic-confesionale. În general şi după caz, în B 2013 se fixează contextul istoric, ideologic, mentalitar, chiar şi psihologic uneori, se fac aprecieri asupra perspectivelor autorilor, asupra scopurilor cu care aceştia scriu, introducîndu-se felurite informaţii şi opinii care detaliază imaginea şi îi conferă acurateţe. Discursul este ştiinţific, admirabil de echilibrat, lipsit de retorica persuasivă directă sau de tratarea chestiunilor de pe poziţii net ideologizate. Menţiunea are în vedere faptul că, în cazul B 2001, lucrurile nu stau la fel.

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

La un prim nivel, atrage atenţia faptul că textul este privit cu ochii filologului, iar nu ca o realitate dematerializată şi încărcată de sacralitate (chiar dacă se poate crede că spiritul acestui text ar fi privit astfel). De aceea, fiinţa care a scris textul este numită „redactorul" (p. 31), „autorul", ori „hagiograful" (p. 992). Chiar cînd apare denumirea „autorul sacru" (p. 953), indiciile arată că atributul nu se referă neapărat la cel ce scrie, ci pare o modalitate de a varia expresia, în contextul în care acest lucru este posibil datorită uzanţelor:

> „Autorul cunoaşte bine istoria biblică [...]. În această lumină se înţelege de ce autorul sacru nu este preocupat de precizie [...]. Autorul cărţii este necunoscut, dar scrie probabil în Palestina. Din studiul lucrării se deduce că era un iudeu înţelept [...]. Autorul este un mare artist: acţiunea se dezvoltă în formă unitară, progresivă şi dramatică" (p. 953).

Totodată, este de menţionat că, spre deosebire de alte traduceri sau texte religioase, B 2013 alege să nu încarce textul folosind principiului simbolic prin care pronumele referitoare la Dumnezeu sau la Isus sînt scrise cu majusculă, iar felul în care alege să trateze materia este cît se poate de lipsit de fior mistic:

> „[...] evenimentele relatate au avut loc în prima jumătate a aceluiaşi secol; este vorba despre evenimentul «Isus Cristos» şi despre cele ce îi urmează" (p. 2409).

Chiar dacă denumirea *autor* nu lipseşte din B 2001, mitropolitul o foloseşte mai degrabă dintr-un reflex similar celui care face ca B 2013 să utilizeze sintagma *autor sacru* şi, mai ales, avînd deseori grijă să îşi expliciteze poziţia sa în ceea ce priveşte pe adevăratul autor al textului biblic.

În mod constant, B 2013 dă dovadă de capacitatea superioară de a privi cu ochi limpezi şi de a raţiona cu minte echilibrată la lucrurile lumii, la acţiunile umane, la dinamica cognitivă şi mentalitar-spirituală, înţelegînd şi tratînd aceste realităţi în modalităţile cele mai lucide, dotate cu o religiozitate lipsită de dimensiunea exaltată. În mod semnificativ, însuşirea aceasta se reflectă foarte bine într-un loc precum *Introducerea* la *Cărţile sapienţiale* (p. 1813–1814). Secvenţa este un model de prezentare limpede, edificatoare pentru orice cititor, care, înainte de a intra în text, învaţă să privească la acesta cu respect, anticipînd cu liniştită forţă satisfacţia îmbogăţitoarelor descoperiri estetice, cognitive şi educative. Aspectul rezultat este cel de sărbătoare demnă, de ritual care oficiază taina unei comuniuni în care se redau elementele de conţinut şi ideile textului. Comentariile traducătorului sînt minime sau inexistente, dar există explicaţii către cititor, chei de lectură, segmente care descifrează cîte un simbol, totul în limitele stricte ale necesarului rezonabil şi lipsit de insertul ideologic.

În general, atunci cînd apar, orientările sînt fine, după toate aparenţele exclusiv neutre şi împlinind rolul central al unor astfel de pretome:

> „Nu se poate crede că un evreu ar fi răspândit astfel de «produse» ale unei religii a fecundităţii. Dacă sunt asemănări de expresie între imnurile închinate lui Iştar şi

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

Tammuz şi poemele din Cântarea Cântărilor, aceasta se datorează faptului că şi unele, şi altele folosesc limbajul iubirii" (p. 2195);

„[...] cartea se termină pe un ton plin de speranţă. Paul profită de starea lui de semi-libertate la Roma, pentru a predica evanghelia. Se sugerează astfel că nicio opoziţie umană, nicio opoziţie instituţională faţa de credinţă, nici măcar cea a poporului evreu, nu pot împiedica victoria cuvântului «împărăţiei lui Cristos»" (p. 2626).

Chiar în cazurile cu miză, rezumatele sau comentariile din B 2013 sînt lipsite de intruziuni retorico-afective:

„În acest context, apare semnificativă vestirea învierii, ca o trezire din somnul celor adormiţi în ţărână pentru a intra în gloria promisă celor drepţi" (*Cartea lui Dan*, p. 1562).

De asemenea, lipseşte interpretarea în cheie mistico-teologică, pînă şi textul fiind văzut ca o rezultantă a acţiunii directe a unor autori umani:

„Traducătorii greci ai *Bibliei* (LXX, sec. III-II î.C.), pentru a traduce cuvântul ebraic, nu au folosit termenul analog din greacă, «syntéke», ci, din motive teologice, pentru a sublinia iniţiativa liberă a lui Dumnezeu în intervenţia lui gratuită, au folosit termenul «diatéke»" (p. 2407);

„Pentru ca mântuirea să nu fie interpretată eronat, ca rod al întâmplării şi al circumstanţelor, Dumnezeul lui Israel este caracterizat în mod explicit ca Dumnezeul îndurării" (p. 1695).

*Introducerile* B 2013 sînt dominate de principii care le impun structura şi construcţia unitară, cu accentuarea tuturor elementelor de conţinut semnificative din punct de vedere textologic. În fapt, preocuparea autorului ediţiei este de a oferi cititorului o cantitate rezonabilă de informaţie, relevantă prin calitate şi prin adecvarea la particularităţile cărţii astfel expuse.

*Introducerile* B 2001 nu au această constanţă formal-structurală, deoarece funcţiunea şi finalitatea lor sînt altele. Unele dintre aceste introduceri sînt foarte bogate în informaţii referitoare la ceea ce cărţile biblice corespunzătoare conţin. Altele se preocupă de ceea ce autorul traducerii poate extrage din textul biblic, pentru edificarea cititorului său.

Sub acest aspect este relevant faptul că, pînă şi într-un caz precum cel al *Evangheliilor*, arătîndu-se caracteristicile acestora, împreună cu trăsăturile evanghelişti-lor – aceleaşi în conţinut cu cele vehiculate în toată literatura de specialitate –, cele două traduceri dezvoltă modalităţi particulare de prezentare, accentuînd în mod diferit unele dintre aspectele indicate, urmărind diferite modalităţi şi finalităţi de edificare a cititorului.

Unele texte din B 2001 pot constitui mici cronici literare, cu inserturi filologico-istorice şi cu ample consideraţii asupra autorilor, a impactului şi locului scrierii. Artistul condeiului sau al cuvîntului rostit apare în mod sistematic, uneori textul părînd a fi destinat rostirii – doar cuvintele şi expresiile livreşti atenuîndu-i curgerea şi presupusa destinaţie orală –, alteori termenii livreşti şi structurile complexe

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

arătîndu-l ca fiind destinat lecturii în cele mai elevate forme ale ei. De aici decurge şi dominanta structurală a *Introducerilor*, ponderea anumitor elemente de conţinut, precum şi caracteristicile dominante ale tipului de discurs utilizat.

*Introducerea* la *Psalmi*, de pildă, este ea însăşi un text de sine stătător, împărţit în mai multe secţiuni, dominate de perspectiva literatului, care se exprimă plastic, ilustrează cu citate din *Psalmi*, foloseşte trimiteri culturale şi erudite, face paralele lungi, construind un eseu încărcat de propria viziune.

*Introducerea* la *Isaia* este aproape exemplară, conţinînd o prezentare amplă şi detaliată, în care se zugrăveşte contextul istoric şi religios, cu observarea feluritelor elemente de bază ale cadrului, precum şi a factorilor cauzali şi de influenţă. Apoi este prezentată pe larg acţiunea lui Isaia, în acel context, întărită de urmele pe care acesta le lasă asupra *Noului Testament*. Aproape la fel este şi *Introducerea* la *Judecători*, unde se prezintă cartea, contextul istoric, elemente de structură şi de conţinut şi unele aprecieri. Desigur, de înţeles dintr-o anumită perspectivă (dar nu neapărat, căci puteau lipsi de la un traducător erudit), şi aici apar formulări elegante şi rafinate, cu mesaje potrivite pentru o predică, dar nu mai puţin sofistice prin construcţie, care contribuie la teza centrală privind „autorul" *Bibliei*:

> „E posibil ca această carte (a *Judecătorilor*) să nu fie opera unui singur autor, ci a câtorva, care, în mod sigur, pe lângă inspiraţia teologică a Duhului Sfânt, au fost asistaţi de memoria colectivă a seminţiilor lui Israel, ca şi de o seamă de texte scrise (precum cântarea Deborei)" (p. 272b).

În *Introducerea* la *Paralipomene*, mitropolitul face istoria textului, relatează elementele de conţinut ale cărţii însoţite şi de perspectiva analistului, cu propriile interpretări:

> „O constantă a demersului său [a autorului cărţii – nota n.] este aceea de a evalua moralitatea fiecărui personaj sau pe a întregului popor într-o anumită perioadă şi de a-i conferi evenimentului istoric o explicaţie teologică [...]. În felul acesta, biografia primului rege al lui Israel nu-l interesează câtuşi de puţin: el se opreşte doar asupra morţii tragice a lui Saul, aceasta fiind consecinţa consultării vrăjitoarei din Endor. În schimb, David e regele ideal; autorul trece sub tăcere problemele de familie ale acestuia, motivaţiile precare ale peregrinărilor lui de la început, adulterul cu Batşeba şi moartea lui Urie, precum şi spiritul vindicativ de pe patul morţii, spre a insista, cu lux de amănunte, asupra suveranului evlavios care a iniţiat şi pregătit zidirea templului, legiferând, în acelaşi timp, atribuţiile sacerdoţiului şi strălucirea cultului" (p. 449b).

Faţă de traducătorul B 2013, el merge mai departe, venind cu propriile interpretări, care capătă forma unei scrieri de analiză şi interpretare literară, cu reflecţii filosofice marginale:

> „Fiinţă fragilă, omul e foarte departe de fericirea pe care e menit doar s-o viseze, dar care-i rămâne inaccesibilă. Singurul său bun e înţelepciunea, dar şi aceasta se vădeşte zadarnică dacă nu e însoţită de bogăţie şi rămâne pe seama unui biet sărac. Omul e supus unui determinism crâncen, din care nu există ieşire. Timpul îşi exercită tirania într-o mişcare ciclică, mereu aceeaşi, searbădă, monotonă, exasperantă, care se dizolvă în ui-

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

tare şi neant. Viaţa omului e o permanentă interogaţie fără răspunsuri; de aici, dezordine interioară, agitaţie inutilă; omul se luptă împotriva omului, dreptatea lui Dumnezeu e pe dos; nelegiuitul învinge şi se bucură de viaţă, în vreme ce dreptul e condamnat la suferinţă şi resemnare" (p. 848a–b).

Lector atent la toate perspectivele, formale şi de conţinut – dar şi la tot ceea ce înconjoară opera şi relaţionează cu aceasta –, mitropolitul depune strădania de a construi un discurs frumos, elegant, percutant, zguduitor uneori, dar mai ales convingător prin structură şi prin alegerea termenilor, persuasiv prin penetranţa, înlănţuirea şi valorile cuvintelor. De aceea, unele cărţi beneficiază de prezentări de ordin literar, conţinînd elemente rînduitoare într-o ierarhie a valorilor. Scriitura este a criticului literar, iar tonul al ecleziastului reflexiv:

„Dacă omul dintotdeauna şi-a simţit lăuntrul adiat de fiorul sacru, avem toate motivele să credem că nici adierile artei nu i-au fost străine. Cavernele Altamirei ne-au păstrat capodopere de pictură preistorică, cuneiformele Mesopotamiei ne-au transmis Epopeea lui Ghilgameş, hieroglifele Egiptului s-au rostit în Cartea Morţilor, harpa davidică ne-a dăruit Psalmii. Şi dacă arta I-a fost adusă Dumnezeirii ca o jertfă bineplăcută, din tot ceea ce omul credea că are mai bun, atunci poezia psalmilor nu este altceva decât teologia în starea ei de graţie muzicală" (p. 614a);

„Cartea Proverbelor e o pajişte cu flori multe şi felurite, din care cititorul îşi poate culege aromele ce-i plac" (p. 787b);

„Prezenţă singulară şi stranie în canonul Sfintei Scripturi, Cântarea Cântărilor e ca şi cum Venus din Milo s-ar fi rătăcit cândva, statuară, printre mozaicurile Agiei Sofia; un splendid poem de dragoste omenească, în care nu există nici măcar o adiere de Dumnezeu, de transcendenţă, de revelaţie, de sacralitate, de iubire transfigurată, inefabilă; dimpotrivă, totul musteşte de graţie carnală şi senzualitate transparentă, într-un univers al erosului candid, în care trupul omenesc, înveşmântat mai mult în miresme decât în haine, aproape că nu mai are ascunzişuri" (p. 868a);

„Scrisă de un mare meşter al condeiului, cartea lui Iona stă şi astăzi sub semnul controverselor; este ea o relatare istorică, sau o operă de ficţiune? Piatra de poticneală o constituie, desigur, episodul chitului, pe care însă Iisus Mântuitorul îl va cita ca pe un fapt real şi, totodată, simbolic" (p. 1169b);

„[...] ea se dovedeşte, fără îndoială, opera unul scriitor de primă mână, maestru al măreţiei prin simplitate şi al sublimului prin sugestie. Istorisirea, în patru tablouri, se desfăşoară lin şi elegant, fără încărcături inutile sau ocolişuri derutante, pe o traiectorie construită cu mâna unui mare artist. Cartea Rut e una din capodoperele literaturii biblice" (301b);

„În ciuda lipsei sale de cultură metodică, Amos cultivă un stil îngrijit, simplu, alert, percutant, ale cărui cadenţe obligă cuvintele la sclipitoarea austeritate a fulgerelor ce dialoghează pe'ntuneric" (p. 1139b);

„Stilul lui Naum e ca un ropot de harapnice: văzduhul tremură, adâncul se cutremură, vrăjmaşii se-ngrozesc şi pier, profetul jubilează într-un final de capodoperă vechitestamentară. Pe deasupra tuturor, Dumnezeu este cel ce face istoria" (p. 1173).

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

În B 2013, atunci cînd apar, focalizările sînt conţinute prin formule sintetice de mare limpezime, dense pînă la esenţializare sub aspectul conţinutului:

> „*Lamentaţiunile* sunt cântarea unui popor care a abandonat de acum viziunea pământească şi politică despre viaţa proprie şi învaţă să-şi însuşească o viziune strict religioasă. În această viziune, în care domină, pe de o parte, oroarea faţă de păcat, cauza tuturor lacrimilor omului, pe de alta, este evidenţiată dăruirea de nezdruncinat lui Dumnezeu, izvorul unic al bucuriei veşnice" (p. 1436).

Scrise cu talent artistic, unele *Introduceri* din B 2001 sînt creaţii cu o densă încărcătură retorică, prin care traducătorul încearcă să inducă acele idei pe care le consideră a reprezenta unicul şi indeniabilul adevăr – un adevăr revelat şi sprijinit pe tradiţie şi dogme –, spre a aduce publicul la o poziţie unică şi de nezdruncinat.

Textul biblic este socotit a fi revelat, începutul conţinînd germenele întregului şi totul fiind organic legat. *Introducerea* la *Pentateuh* nu este o prezentare obiectivă a conţinutului cărţii şi a semnificaţiilor ei, ci o încercare partinică de demonstrare pe căi retorice – cu argumente lipsite de valoare ştiinţifică şi excesiv supralicitate – a paternităţii lui Moise asupra textului. Oricît de exaltat şi de mobilizator ar fi lungul citat de la p. 20b–21b şi oricît de lirică ar fi încheierea eruditului mitropolit, nimic din ceea ce este scris acolo nu convinge, spre deosebire de blamata „critică raţionalistă occidentală" (p. 19b). Întregul text însă are farmecul dat de talentatul condei dăruit şi exersat. În *Introducerea* la *Iosua* nu se abandonează retorica; pe alocuri ea devine mai temperată, prezentarea indicînd unele date despre carte (precum şi unele dintre problemele traducătorului). Uneori, mitropolitul se vrea participant la controverse vechi şi mereu reluate, caz în care zugrăvind conţinutul, calamus-ului său îi lucesc valenţele sofistice, căci încercă să argumenteze jonglînd cu perspectivele „moştenire"/„cucerire" (p. 244b). Şi aici apar comparaţii ce-ar vrea să se constituie în argumente, fie prin simpla alăturare, fie prin relaţionare şi, implicit, sugerînd unitatea de tratament. Dacă o valenţă a acestui comportament conferă textului slăbiciune, o alta face din autorul traducerii un participant la o construcţie culturală, iar nu un element izolat.

Privind la însuşirile discursului din B 2001, dominanta decurge din faptul că întreaga construcţie prin care autorul traducerii se adresează în mod direct cititorului se constituie pe cale retorico-persuasivă. Prin aceasta, traducătorul încearcă să-l orienteze la maximum pe cititor, astfel încît să îl edifice într-un anumit şi unic fel. Cel mai ades, această orientare capătă tonul şi perspectiva unei cazanii pronunţate de la înălţimea amvonului.

Lucrul acesta se poate observa la nivelul modalităţilor de construcţie a discursului, care poate începe *ex abrupto*:

> „Soarta unui stat mic, situat – pe de o parte – între două imperii rivale şi – pe de alta – hărţuit aproape fără-ncetare de vecini turbulenţi, nu poate fi decât o jucărie în cumpăna dintre marile puteri. Este o opinie la care ar subscrie orice istoric sau politolog" (p. 885a);

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

„În părţile Răsăritului a trăit cândva bogatul, puternicul, neprihănitul şi dreptul Iov, un adevărat principe al ţinutului Uz, regiune situată la hotarul dintre Idumeea şi Arabia" (p. 552a).

Criticul cu talent literar intervine adesea cu propriile mijloace:

„Folosind imagini strivitoare, ce se succedă ca o cascadă de fulgere, recurgând deseori la un limbaj al ironiei divine şi al verdictului fără replică, Dumnezeu trece prin faţa ochilor lui Iov o seamă de minuni ale creaţiei [...]" (p. 552b).

Chiar cînd îşi propune să prezinte contextul istoric, mîna sa ţine artistic condeiul:

„Ce era statul evreu în secolul 6 î.H.? Şi care este contextul istoric în care se ridică, detunător, vocea profeţilor? În anul 931 regatul lui Solomon se împărţise în două [...]" (p. 885b),

unele formulări fiind memorabile:

„Monoteist prin excepţie şi excelenţă, poporul evreu trăieşte pe pământul Canaanului [...]" (p. 885b),

şi modalităţi narative având efect retoric:

„Ce se întâmplă cu acest Iona? Dumnezeu îl trimite în cetatea Ninive [...]" (p. 1169a).

Având calităţile constructorului măiestru de texte şi amplificînd eforturile retorice – deşi mereu vizibil –, predicatorul ocupă uneori toată scena:

„Desigur, întrebarea esenţială (şi, practic, unică) a cărţii: Pentru ce trebuie să sufere omul nevinovat? rămâne fără răspuns. Iahvé i Se descoperă eroului drept Dumnezeul Care copleşeşte prin putere şi măreţie, dar asupra urletului acestuia păstrează tăcerea. Poate că pentru vârsta de atunci a înţelegerii umane[2], ar fi fost destul de complicat, deoarece problema nu e deloc simplă. Relaţia faptă–răsplată era abordată juridic; aşa face Diavolul, aşa fac cei trei prieteni ai eroului. Singur cel de-al patrulea, Elihu, avansează presupunerea că suferinţa va fi având şi o funcţie purificatoare. Vor trebui să treacă secole până ce întrebarea va fi pusă de ucenicii Domnului asupra orbului din naştere: «Cine a păcătuit, el sau părinţii lui, de s-a născut orb?» «Nici el n-a păcătuit, nici părinţii lui – a fost răspunsul –, ci pentru ca-ntru el să se arate lucrurile lui Dumnezeu» (In 9, 2–3). Aşadar, în spatele oricărei suferinţe inexplicabile şi care, aparent, cade sub incidenţa absurdului, se află raţiunea ascunsă a lui Dumnezeu, Care întotdeauna ştie ce face" (p. 554a–b).

Tot astfel se prezintă verdictele şi cheile de lectură, date în mod desluşit:

„În faţa unor asemenea înfăşurări şi desfăşurări ale istoriei, eforturile filologiei mistagogice îşi micşorează importanţa. Cartea lui Ieremia se cere citită aşa cum este: opera unui crainic al dialogului dintre slăbiciunea lui Dumnezeu pentru om şi neliniştea omului sub nemărginirea Creatorului său" (p. 968b).

[2] Este foarte probabil că mitropolitul nu credea că „vîrsta de atunci a înţelegerii umane" ar fi fost inferioară celei de acum. Acesta este doar un artificiu menit să dea încredere publicului concret cu care predicatorul zilelor noastre intră în contact.

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

În general, mitropolitul preia şi vehiculează credinţele tradiţiei – pe acelea conforme cu dogmele oficiale –, fără a le pune la îndoială, fără a le trece cu vederea, numindu-le explicit şi apărîndu-le (începînd cu relaţia dintre cărţi şi autori, aşa cum este aceasta fixată de tradiţie, şi încheind cu elementele de dogmă, încă şi mai dotate cu fixitate prin tradiţie). Faptul că nu ocoleşte aceste situaţii, ci caută să le implice în acele discuţii, indică, pe lîngă alte trăsături, voinţa sa de a folosi prilejul ca pe unul de a predica, ceea ce indică prezenţa în *Introducerile* sale a unei accentuate dimensiuni propovăduitoare.

Sub acest aspect, iarăşi deosebindu-se radical de traducătorul din 2013, peritoma constituită de *Introducerile* B 2001 apare mai degrabă ca un prilej de afirmare a profesiunii de credinţă. Modalităţile de expresie capătă trăsăturile neclintitelor înflăcărări caracteristice personajelor biblice, mărturisitorilor creştini sau oricărui însufleţit de inebranlabila convingere a deţinerii adevărurilor date de adevărata credinţă:

> „Dar, la urma urmelor, oricâte controverse s-ar isca asupra autorilor pământeni, supremul Autor al Sfintelor Scripturi este şi rămâne unul şi acelaşi: Duhul Sfânt" (p. 888b).

### 1.4. Concluzii la *Introduceri*

Privind la ansamblul creat de cele două rînduri de *Introduceri*, se observă lesne că traducătorii prezintă mari diferenţe, atît în ceea ce priveşte construcţia acestei componente, cît şi în ceea ce priveşte modalitatea de a-(ş)i concepe rolul. Structura ambelor versiuni prezintă elemente comune (date despre cartea biblică şi despre autorul ei, prezentarea conţinutului, elemente de teologie), dar această comunitate structurală nu reflectă comunitatea finalităţilor urmărite de traducător, pe această cale. Pe de o parte, avem un tip de introducere aproape de tip ştiinţific, în care autorul urmăreşte informarea cititorului, căruia îi oferă cu generozitate felurite date filologico-lingvistice, traductologice, privitoare la structura textului, la conţinutul acestuia şi la dimensiunile sale teologice, totul filtrat din perspectivă istorică. Pe de altă parte, avem a face cu un tip de introducere în care autorul oferă acelaşi tip de date, dar în proporţii cît se poate de inegale, totul filtrat din perspectivă ideologică şi dogmatică. În esenţă, ambele tipuri de text destinat cititorului încearcă edificarea acestuia. Felul şi rezultatul în care se concepe acest proces diferă de la o versiune la alta şi reflectă concepţiile traducătorilor şi finalităţile cu care au învestit această componentă.

B 2013 pare a avea în vedere îmbogăţirea şi echiparea cititorului cu un complex de informaţii, care să îi procure un nivel calitativ ridicat al cunoştinţelor sale, capacităţi sporite de înţelegere şi dotarea sau îmbogăţirea componentei sale intelectual-cognitive, astfel încît componenta spirituală şi cea pragmatică să poată funcţiona în modul cel mai eficient. În consecinţă, acest cititor capătă o varietate de informaţii care, prin echilibrul calităţii şi al ponderilor, ajung să colaboreze armonios, aducînd cititorul în starea de lector competent, dotat cu o cunoaştere superioară a textului, cu ştiinţa înţelegerii şi interpretării acestuia, cu posibilităţi reale de a gîndi şi a

BDD-V447 © 2015 Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)

acţiona cu discernământ în spiritul unei ideologii. Componenta prin care introducerile stimulează dimensiunea ideologică este mai degrabă discretă, traducătorul considerînd, se pare, nu doar că problema credinţei este una intimă, ci şi că o credinţă durabilă se construieşte mai degrabă după pătrunderea cunoştinţelor furnizate de textul biblic şi pe temeiul acestora. Este un text care edifică iluminînd.

B 2001 pare a vedea lucrurile dintr-o altă perspectivă. Toate informaţiile selectate şi înfăţişate cititorului aici, dezechilibrul ponderilor acestora, toate comentariile şi interpretările induse sau răspicat exprimate aici constituie doar materia care vehiculează starea de adeziune totală pe care vrea să o obţină traducătorul, aproape nelăsînd cititorului posibilitatea unor raţionamente şi argumentări, a ierarhizărilor, a unor conjecturi edificate prin colaborarea dintre cunoştinţe, a privirii critice, comparate ori doar nehotărîte. Dimensiunea persuasivă a acestor introduceri poate fi copleşitoare – amplificată fiind şi de autoritatea autorului versiunii, care poate crea fie accept obedient, fie respingere irascibilă, dovada celei din urmă aflîndu-se în aversiunea cu care B 2001 a fost primită în anumite cercuri. Introducerile acestei versiuni trebuie luate aşa cum au fost scrise, ele fiind nişte constructe chibzuite, destinate să obţină adeziunea totală a cititorului la valorile şi la dogmele creştine, furnizînd acestuia argumente utilizabile în eventuale discuţii cu alţii, pentru biruinţa propriilor ispite şi îndoieli şi întărirea în credinţă a receptorului.

## THE TRANSLATOR'S ACCOUNT IN ROMANIAN CONTEMPORARY VERSIONS OF THE BIBLE

(*Abstract*)

The present analysis focuses on two contemporary texts, translations of the biblical text, belonging to ecclesiastics who have relatively similar views, on the translation of the sacred text, different, regarding some aspects of the biblical text, its perspectives and translator's paratext.

Following the correct understanding of the actual and concrete level that touched Romanian Bible translation studies, this research tries to reveal the ways in which such a text translators can build a paratext having roles and purposes by which the reader is directed and shaped.

The analysis is conducted from the perspective of secular linguist and its methods.

Beyond the conclusions drawn from the analysis of the behaviors of the two translators, we believe that these two translations are texts that succeded to provide two translations Romanian culture high quality, with varying degrees of accuracy and varying degrees which attempt to structure the target consistently with text source

**Cuvinte-cheie:** *traducerea textului biblic, paratext.*
**Keywords:** *the translation of the biblical text, paratext.*

*Universitatea „Alexandru Ioan Cuza"*
*Facultatea de Litere*
*Iași, B-dul Carol I, 11*
*algafton@gmail.com*

**BDD-V447 © 2015 Argonaut**
**Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 00:50:48 UTC)**